

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ, ЗДОРОВ'Я І ТУРИЗМУ
КАФЕДРА ТУРИЗМУ ТА ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОЇ СПРАВИ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету фізичного
виховання, здоров'я та туризму
М.В. Маліков

«01» вересня 2023 р.

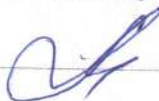
ФІНАНСИ ПІДПРИЄМСТВ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

підготовки бакалаврів
очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 242 туризм і рекреація
освітньо-професійна програма «Туризм»

Укладач: Укладач: Дугіснко Н.О., к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки,
природних ресурсів та економіки міжнародного туризму

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри туризму та готельно-
ресторанної справи
Протокол № 1 від "29" серпня 2023 р.
Завідувач кафедри туризму та готельно-
ресторанної справи

 Н.В. Маковецька

Ухвалено науково-методичною радою
факультету фізичного виховання, здоров'я
та туризму
Протокол № 1 від "31" серпня 2023 р.
Голова науково-методичної ради
факультету фізичного виховання, здоров'я
та туризму

 В.В. Дорошенко

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

 Н.В. Маковецька

2023 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань 24 сфера обслуговування (шифр і назва)	Кількість кредитів – 3	Обов'язкова	
		Цикл професійної підготовки спеціальності	
Спеціальність 242 туризм (шифр і назва)	Загальна кількість годин – 90 год.	Семестр:	
		4-й	6-й
Освітньо-професійна програма Туризм (назва)	Змістових модулів – 4	Лекції	
		20 год.	6 год.
Рівень вищої освіти: бакалаврський	Кількість поточних контрольних заходів – 8	Практичні заняття	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: екзамен	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Фінанси підприємств туристичної галузі» є набуття студентами комплексних знань про принципи і закономірності функціонування підприємства в готельній індустрії як господарської фінансової системи, про методи планування, управління, ціноутворення, фінансування в діяльності підприємства туристичної сфери з метою підвищення його ефективності.

Основні завдання викладання дисципліни «Фінанси підприємств туристичної галузі»:

- розкрити соціально-економічний і адміністративно-господарський механізм процесу створення матеріально-речових благ;
- показати шляхи і засоби ефективного використання фінансових ресурсів підприємства туристичної галузі з метою забезпечення прибуткового господарювання в умовах ринкових відносин;
- сформувати і закріпити навички самостійної оцінки економічних явищ, рівня і динаміки зміни економічних показників з позиції раціоналізації господарської діяльності підприємства туристичної індустрії.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен набути таких результатів навчання та компетентностей:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
<p>Результати навчання:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення туристичного законодавства, національних і міжнародних стандартів з обслуговування туристів. 2. Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці базові поняття з теорії туризму, організації туристичного процесу та туристичної діяльності суб'єктів ринку туристичних послуг, а також світоглядних та суміжних наук. 3. Розуміти принципи, процеси і технології організації роботи суб'єкта туристичного бізнесу та окремих його підсистем (адміністративно-управлінська, соціально-психологічна, економічна, техніко-технологічна). 4. Встановлювати зв'язки з експертами туристичної та інших галузей. 5. Діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості 6. Аргументовано відстоювати свої погляди у розв'язанні професійних завдань. 7. Виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання. 8. Приймати обґрунтовані рішення та нести відповідальність за результати своєї професійної діяльності. 9. Професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях. 10. Володіти інструментарієм оцінювання економічної ефективності ресурсного потенціалу туристичних підприємств. <p>Компетентності:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Здатність комплексно розв'язувати складні професійні задачі та практичні проблеми у сфері туризму і рекреації як в процесі навчання, так і в процесі роботи, що передбачає застосування теорій і методів системи наук, які формують туризмознавство, і характеризуються комплексністю та невизначеністю умов. 2. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні 3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо 4. Здатність до критичного мислення, аналізу і синтезу 5. Здатність до співпраці з діловими партнерами і клієнтами, уміння забезпечувати з ними ефективні комунікації 6. Здатність діяти у правовому полі, керуватися нормами законодавства 7. Здатність працювати з документацією та здійснювати розрахункові операції суб'єктом туристичного бізнесу. 8. Здатність оцінювати економічну ефективність туристичного продукту, а також ресурсного потенціалу туристичних підприємств 	<p>Лекційні заняття, практичні заняття, самостійна робота, індивідуальна робота, інтерактивні вправи, рольові ігри, тестування, контрольні роботи, опитування</p>

Міждисциплінарні зв'язки. Навчальна дисципліна «Фінанси підприємств туристичної галузі» має тісний зв'язок з такими дисциплінами: «Економіка підприємств туристичної галузі», «Підприємницьке право»,

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Сутність основних понять, засади організації фінансів і рух грошових коштів підприємства

Тема 1. Сутність та завдання фінансового менеджменту підприємств туристичної галузі. Особливості фінансового менеджменту на підприємствах туризму і готельного господарства. Цілі та прийоми фінансового менеджменту. Основоположні принципи побудови системи фінансового менеджменту. Фінансові відносини туристської фірми.

Тема 2. Міжнародна система фінансів. Поняття міжнародної системи фінансів. Особливості світових фінансів. Фінансові центри. Світовий фінансовий ринок. Поняття біржі. Особливості ринкового ціноутворення.

Змістовий модуль 2. Фінанси і статистика в туристичному бізнесі.

Тема 3. Фінанси і статистика в туристичному бізнесі. Концепція туристичної статистики як галузі науки і як сфери практики. Предмет, методи і завдання туристичної статистики. історія статистики туризму. Розвиток статистики туризму.

Змістовий модуль 3. Фінансовий аналіз і планування діяльності підприємства.

Тема 4. Формування й розподіл прибутку. Система показників рентабельності. Прибуток підприємства та його види. Формування балансового прибутку. Прибуток від реалізації продукції: формування та методи розрахунку. Прибуток від надзвичайних і фінансових операцій. Методи розрахунку прибутку від реалізації продукції. Розподіл і використання прибутку. Система показників рентабельності. Факторний аналіз прибутковості. Контроль фінансової служби підприємства за прибутковістю й рентабельністю. Визначення прибутку від зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

Тема 5. Фінансове планування на підприємстві. Призначення й форми фінансового планування. Фінансова стратегія підприємства. Зміст та методи фінансового планування. Зміст поточного фінансового плану та порядок його складання. Зміст і значення оперативного фінансового плану. Платіжний календар.

Змістовий модуль 4. Фінансова санація і запобігання банкрутству підприємств.

Тема 6. Фінансова санація і запобігання банкрутству підприємств. Фінансова санація підприємства, її економічний зміст та порядок проведення. Фінансова криза на підприємстві: симптоми та фактори, що її спричиняють.

Економічна сутність санації підприємства. Прийняття рішення про фінансове оздоровлення підприємства. Участь кредиторів у фінансовому оздоровленні боржника. Фінансова участь персоналу у санації підприємства. Державна фінансова підтримка санації підприємств. Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємства.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні години					Самостійна робота		Система накопичення балів			
		Усього годин	Лекційні заняття		Практичні заняття		о/дф	з/дист	Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів	
			о/д ф.	з/дист ф.	о/дф	з/дист ф.						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	15	10	6	2	4	1	5	12	5	10	15	
2	15	6	4	1	2	1	9	13	5	10	15	
3	15	8	6	2	2	1	7	12	5	10	15	
4	15	6	4	1	2	1	9	13	5	10	15	
Усього за змістові модулі	60	30	20	6	10	4	30	50			60	
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30						30				40	
Загалом			90					60		100		

5. Темі лекційних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин	
		о/дф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Тема 1. Сутність та завдання фінансового менеджменту підприємств туристичної галузі.	4	1
	Тема 2. Міжнародна система фінансів.	2	1
2	Тема 3. Фінанси і статистика в туристичному бізнесі.	4	1
3	Тема 4. Формування й розподіл прибутку	4	1
	Тема 5. Фінансове планування на підприємстві.	2	1
4	Тема 6. Фінансова санація і запобігання банкрутству підприємств.	4	1
Разом		20	6

6. Темі практичних занять

№ змістового модуля	Назва теми	Кількість годин
---------------------	------------	-----------------

		о/д ф.	з/дист ф.
1	2	3	4
1	Тема 1. Сутність та завдання фінансового менеджменту підприємств туристичної галузі.	2	
	Тема 2. Міжнародна система фінансів.	2	1
2	Тема 3. Фінанси і статистика в туристичному бізнесі.	2	1
3	Тема 4. Формування й розподіл прибутку	1	1
	Тема 5. Фінансове планування на підприємстві.	1	
4	Тема 6. Фінансова санація і запобігання банкрутству підприємств.	2	1
Разом		10	4

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Теоретичне завдання (усне опитування за темою)	Відповіді на питання практичного заняття.	5 балів – відповідь характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями, повна і послідовна; 4 – відповідь характеризується глибокими знаннями з предмета, неповна; 3 – відповідь характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ. Студент уміє робити висновки, виправляти допущені помилки. 2 – знання неповні, поверхневі. Студент відтворює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. 1 – відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	5
	Практичне завдання (групова робота)	1. Групова робота: з'ясування сутності та завдань фінансового менеджменту на підприємстві	Система накопичення балів за роботу в групах: 2 бали - вміння чітко, логічно та повно викладати основні положення, аргументовано відстоювати точку зору, 2 бали – аргументованість, оригінальність пропонуваніх рішень, 2 бали – активність під час групової роботи; 2 бали – уміння вести дискусію; 2 бали – дотримання регламенту	10
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15
2	Теоретичне завдання (тестове завдання)	Тестове завдання (виконання тестів на практичних заняттях – відповіді на 10 питань тесту)	Тестування – по 0,5 бала за кожне питання (5 балів).	5
	Практичне завдання (контрольна робота)	Контрольна робота (робота у групах). Проаналізуйте обрану тему за допомогою кількох джерел (3-4), обґрунтуйте актуальність та необхідність вивчення цієї	Максимальна оцінка, яку студент може отримати за виконання контрольної роботи, становить 10 балів (5 балів - доповідь, 5 балів - презентація). Критерії оцінювання доповіді: 5 балів – повне розкриття теми, наявність власної думки, висновків та списку використаних літературних джерел; 4 балів – тема розкрита не повністю, наявні помилки в оформленні;	10

		проблеми для туристичної сфери. Оформіть у вигляді доповіді з презентацією, використовуючи програму Power Point.	3 бали – наявні матеріали, які не дозволили студенту розкрити тему, відсутня думка студента; 1-2 бали – наявні окремі матеріали, які не дозволяють оцінити думку студента щодо теми дослідження. Критерії оцінювання презентації: 5 балів – презентація точно відповідає темі, містить важливу інформацію, має чітку, логічно вибудовану структуру; 3-4 бали – загалом презентація відповідає темі і є досить інформативною, проте естетичний вигляд дещо поє недостатньо чітка структура розміщення інформації. 1-2 бали – містить близький за тематикою матеріал, але не несе важливої інформативної функції, відсутня чітка структура розміщення інформації, недоречна графіка оформлення	
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			15
3	Теоретичне завдання (усне опитування за темою)	Відповіді на питання практичного заняття.	5 балів – відповідь характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями, повна і послідовна; 4 – відповідь характеризується глибокими знаннями з предмета, неповна; 3 – відповідь характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ. Студент уміє робити висновки, виправляти допущені помилки. 2 – знання неповні, поверхневі. Студент відтворює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. 1 – відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення	5
	Практичне завдання (групова робота)	1. Групова робота: Фінансове планування.	Система накопичення балів за роботу в групах: 2 бали - вміння чітко, логічно та повно викладати основні положення, аргументовано відстоювати точку зору, 2 бали – аргументованість, оригінальність пропонуваніх рішень, 2 бали – активність під час групової роботи; 2 бали – уміння вести дискусію; 2 бали – дотримання регламенту	10
Усього за ЗМ 3 контр.	2			15

заходів				
4	Теоретичне завдання (усне опитування за темою)	Відповіді на питання практичного заняття. Проведення інтерактивної вправи «Мікрофон» на практичних заняттях	5 балів – відповідь характеризується глибокими, міцними, узагальненими, системними знаннями, повна і послідовна; 4 – відповідь характеризується глибокими знаннями з предмета, неповна; 3 – відповідь характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ. Студент уміє робити висновки, виправляти допущені помилки. 2 – знання неповні, поверхневі. Студент відтворює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. 1 – відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення	5
	Практичне завдання (письмова контрольна робота)	Виконання письмового завдання на практичних заняттях (5 завдань).	Письмова контрольна робота – по 2 бали за кожне питання (10 балів).	10
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
Усього за змістові модулі контр. заходів	8			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Екзамен	Індивідуальне завдання	Виконання індивідуального завдання із заданої теми, презентаційний (графічний, наочний) матеріал, знання дослідженого матеріалу та здатність самостійно проаналізувати та ґрунтовно схарактеризувати матеріал дослідження.	Індивідуальне завдання – максимально 20 балів.	20
	Усна відповідь на екзамені	Відповідь на 2 теоретичні питання. Розв'язок задачі-ситуації.	Питання – по 5 балів за кожне питання. Задача-ситуація – 10 балів.	20
Усього за підсумковий семестровий контроль				40

8. Рекомендована література

Основна:

1. Агафонова Л.Г., Агафонова О.Є. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: Ціноутворення, конкуренція, державне регулювання. Київ: Знання України, 2002. 358 с.
2. Власова Н. О., Міщенко В. А., П'ятак Т. В., Кочетова Т. І., Котлярова А. В. Фінанси підприємств: підручник. Харків: Світ Книг, 2018. 437 с.
3. Козловський Є.В. Правове регулювання туристичної діяльності: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2016. 272 с.
4. Короленко К. В., Безкоровайна Л. В., Сущенко Л. П. Організація туристичної діяльності : навчальний посібник. Київ : ТОВ «Козарі», 2011. 162 с.
5. Мальська М.П., Рутинський М.Й., Білоус С.В., Мандюк Н.Л. Економіка туризму: теорія та практика : підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2016. 554 с.
6. Непочатенко О.О. Фінанси підприємств : підручник. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 504 с.
7. Фінанси підприємств: навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.
8. Фінанси : навчальний посібник [Електронний ресурс] / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. П. Полтніна та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В. Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 220 с.
9. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. / [Васьківська К. В., Сич О. А.]. Львів : «ГАЛИЧ-ПРЕС», 2017. 236 с.
10. Фінансовий менеджмент : підручник / Д. І. Дема, Л. М. Дорохова, О. М. Віленчук [та ін.] Житомир : ЖНАЕУ, 2018. 320 с.

Додаткова:

1. Буряк Л. Д. Фінансовий менеджмент у малому бізнесі : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. Київ : КНЕУ, 2002. 84 с.
2. Мальська М.П., Бордун О.Ю. Планування діяльності туристичних підприємств: навч. посібник. Київ: Знання, 2005. 241 с.

3. Мальська М.П., Паньків Н.М., Ховалко А.Б. Світовий досвід розвитку туризму: підручник. Київ : «Центр учбової літератури», 2017. 244 с.
4. Поддєрьогіна А. М. Фінанси підприємств: підручник. Київ: КНЕУ, 2001. 350с.
5. Романенко О.Р. Фінанси: підручник. Київ: КНЕУ, 2004. 420 с.
6. Сокол Т.Г. Основи туристичної діяльності : підручник. Київ: Грамота, 2006. 260 с.
7. Сулим М.В., Пенцак О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : підруч. для студ. вищ. навч. закл. рек. МОНУ. Львів: Новий Світ-2000, 2019. 332 с.
8. Шваб Л. І. Економіка підприємства : навч. посібн. Київ: Каравела, 2005. 568 с.

Інформаційні ресурси:

1. Андренко І.Б. Аналіз діяльності підприємств туризму. 27.07.2016. Харків : ХНУМГ. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi51/0039327.pdf>
2. Ватугин С., Дашкиєв М. Прибыльная турфирма. Советы владельцам и управляющим. 12.12.2014. СПб.: Питер. URL: <http://ebooks.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi44/0033833.djvu>
3. Господарський Кодекс України № 436-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
4. Мальська М.П., Бордун О.Ю. Організація та планування діяльності туристичних підприємств: теорія та практика: навчальний посібник. 07.02.2012. Київ : Центр учбової літератури. URL: http://culonline.com.ua/Books/Org_ta_plan_diyalnosti_tur_pidpr_Malska2012.pdf#toolbar=0
5. Про туризм: Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1995. № 31. Ст. 241. Із змінами, внесеними згідно із Законом № 222-VIII (222-19) від 02.03.2015 р., Відомості Верховної Ради України. 2015. № 23. ст. 158. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1282-15>.
6. World Tourism Organization. UNWTO. URL: <http://media.unwto.org/ru/annual-reports>